

Врз основа на член 27 став (1) од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ број 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15 и 154/15), министерот за здравство донесе

У П А Т С Т В О
ЗА МЕДИЦИНСКОТО ЗГРИЖУВАЊЕ ПРИ НАРУШУВАЊЕ НА ОСЕТОТ ЗА
ВКУС

Член 1

Со ова упатство се утврдува медицинското згрижување при нарушување на осетот за вкус.

Член 2

Начинот на згрижување при нарушување на осетот за вкус е даден во прилог, кој е составен дел на ова упатство.

Член 3

Здравствените работници и здравствените соработници ја вршат здравствената дејност на медицинското згрижување при нарушување на осетот за вкус по правило согласно ова упатство.

По исклучок од став 1 на овој член, во поединечни случаи по оценка на докторот може да се отстапи од одредбите на ова упатство, со соодветно писмено образложение за причините и потребата за отстапување и со проценка за натамошниот тек на згрижувањето, при што истото од страна на докторот соодветно се документира во писмена форма во медицинското досие на пациентот.

Член 4

Ова упатство влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 17-10362/1

9 октомври 2015 година

Скопје

МИНИСТЕР

Никола Тодоров

НАРУШУВАЊЕ НА ОСЕТОТ ЗА ВКУС

МЗД упатства

Последен пат е ажурирано на: 30. 05. 2013 © Duodecim Medical Publications Ltd

Важно

- Утврди дали тоа што се восприема како дефект во осетот за вкус не е всушност дефект во осетот за мирис ([види го упатството: Нарушување на осетот за мирис](#)).
  - Може да биде тешко да се разграничи меѓу перцепцијата за мирис и за вкус, бидејќи некои од перцепциите за вкус се восприемаат како мирис кој дошол до олфакторниот епител преку назофарингсот.
- Секретијата на плунка е претпоставка за способноста за осет на вкус.

Намален осет за вкус (хипогеузија)

- Хипогеузијата може да резултира од оштетување од секое ниво долж густаторниот пат.
  - Оштетување на густаторните пупки или на мукозните мембрани на усната шуплина и фарингсот.
  - Повреда на периферните (кранијалните) нерви (VII, IX, X).
  - Централни причини.
- Хемиските реакции, потребни за восприемање на вкусот можат да бидат нарушени од многу различни медицински производи и системски болести.
- Целосен губиток на осетот за вкус (агеузија) е многу редок.
- Хипогеузија и изменет осет за вкус (дисгеузија) се почести. Можат да бидат поврзани со стареењето, со невролошки нарушувања, пушење 1, лоша орална хигиена, радиотерапија или хируршки зафат на орофарингеалната регија.

Причини за нарушувања во осетот за вкус

- Оштетување на мукозните мембрани на оралната шуплина
  - Сува уста ([види го упатството: Сувост на устата](#)).
  - Инфекции (габични, вирусни или бактериски).
- Дефицит на витаминот В₁₂ ([види го упатството: Мегалобластна анемија](#))
- Лекарства [2](#)
  - Тербинафин.
  - Инхибитори на АКЕ.
  - Блокатори на калциумовите канали.
  - Пенициламин.
  - Трициклични антидепресиви.
  - Агенски кои ги модифицираат липидите.
  - Литиум.
  - Хемотерапија [3](#).
  - Метален вкус во устата: парентерално злато, метронидазол, метформин, зопиклон.
  - Забелешка! Нарушувањата во осетот за вкус, предизвикани од лекарства, можат да траат долго по престанокот на земањето на лекот.
- Труење со олово или со жива

- Ендокрини болеси (дијабетес, тироидни болести)
- Сисемски ренални или црnodробни болести
- Периферно нервно оштетување
  - Оштетување на нервите: фаџијалниот, глосифарингеалниот и на вагус.
- Централни причини
  - Мозочни тумори, мозочни повреди.
  - Алцхајмерова и Паркинсонова болест.

Испитувања и третман

Испитувања

- Детален оторинофарингеален преглед.
- Испитување на кранијалните нерви (барем на нервите VII, IX и X).
- Мора да се исклучат состојбите кои можат да го нарушат осетот за мирис (акутен ринитис, максиларен синуситис, алергиски риносинуситис, полипоза, повреди на главата).
  - Кај многу пациенти тоа што се восприема како дефект во осетот за вкус, всушност е дефект во осетот за мирис ([види го упатството: Нарушување на осетот за мирис](#)).
- Кај специјалист можат да се направат тестови за идентификација и да се измери прагот за осетот на вкус.

Третман

- Нема специфичен третман за нарушувањата во осетот за вкус.
- Важна е добрата орална хигиена и обезбедувањето на влажност на мукозните мембрани.
- Вреди да се земе предвид додавањето на зачини и дополнителни вкусови на храната и да се зголеми уживањето во јадењето, на пр. со подобрување на изгледот на јадењата.
- Сите лекови кои може да го променат вкусот, треба да се идентифицираат и ако може да се променат.

Референци

1. Vennemann MM, Hummel T, Berger K. The association between smoking and smell and taste impairment in the general population. *J Neurol* 2008 Aug; 255(8): 1121-6.
2. Doty RL, Bromley SM. Effects of drugs on olfaction and taste. *Otolaryngol Clin North Am* 2004 Dec; 37(6): 1229-54.
3. Gamper EM, Zabernigg A, Wintner LM et al. Coming to your senses: detecting taste and smell alterations in chemotherapy patients. A systematic review. *J Pain Symptom Manage* 2012; 44(6): 880-95.

Автор: Anne Pitkäranta

Article ID: ebm00147 (007.012)

© Duodecim Medical Publications Ltd

1. EBMG Guidelines 30.5.2013, Essential evidence plus, www.essentialevidenceplus.com/content/ebmg?page=39&results=20&class=none&resource=EG
2. Упатството треба да се ажурира еднаш на 4 години.
3. Предвидено е следно ажурирање до 2017 година.